

Közigazgatástudományi Doktori Iskola

Tudománytörténet, tudományetika

Tantárgy felelőse: Kis Norbert, egyetemi tanár

Tantárgy kódja: KDI01

Tantárgy kreditértéke: 3

A tudományelmélet lényegét a tudománytörténeten keresztül ismerhetjük meg. Nincs tudomány filozófiai és ismeretelméleti alapok nélkül, A modern tudományos gondolkodás a 16. században születik meg. A megelőző kétezer év filozófiai és ismeretelméleti hozzájárultak a tudományos módszer megszületéséhez. A természettudományok, a filozófia és a deizmus közösen formálták a 18. század társadalomtudományát és a 19. században kibontakozó szaktudományokat. A 20. század kihívása a pozitivista tudományfilozófia volt, a 21. századot pedig az adatvezérelt tudomány mennyiségi robbanásának válságjelenségei nyitották meg.

A tanórán a lenti tematika szerint beszélgetünk. Ajánlott olvasmányok a dokumentumban.

A doktorandusz feladata:

- egy tételből felkészül és a 2025. áprilisi tanórán 8-10 perces vitaindítóval (Ppt nélkül) és a tanár beszélgetőtársaként segíti az adott téma feldolgozását. A felkészülés szabad forráskutatáson alapul, a tantárgy ajánlott olvasmányai segíthetnek.
- A kijelölt tételből 3-5 oldalas (TNR 12/1) elemzést készít 2025. május 2-ig pontos forrásjelöléssel és e-mailon küldi a tárgyfelelős oktatónak.
- Áttekinti a megadott tudományetikai dokumentumokat

Tanórák:

2025.04.04. 9:00 - 15:00 O-125

2025.04.11. 9:00 -13:00 O-302

I) Tudományelmélet

- 1) Az ógörög természetfilozófusok szerepe a filozófia megszületésében
- 2) Platón és Arisztotelész ismeretelmélete
- 3) A középkori teológia és a skolasztika tudománytörténeti szerepe
- 4) A reneszánsz kozmológia és a művészet hatása a tudományos módszer kialakulására.
- 5) A késő reneszánsz empirizmus, panteizmus és racionalizmus (G. Bruno, G. Galilei, Harvey, Vesalius, F. Bacon)
- 6) Az új társadalomfilozófia hatása a tudományos módszer kialakulására (T. Morus, H. Grotius, Hobbes, Locke, Montesquieu, Voltaire)
- 7) A newtoni világkép, naturalizmus, materializmus, determinizmus (Newton, Rousseau, Descartes)

- 8) Kritikai ismeretelméletek (17-18. sz.), idealizmus (Descartes, D. Hume, B. Spinoza, I. Kant)
- 9) Enciklopédizmus és a szaktudományok kibontakozása, természetjog, politikai idealizmus, államfilozófiák (18.-19.sz)
- 10) A konzervativizmus (E. Burke) versus modernizmus a tudományban.
- 11) A haladás és fejlődés gondolata a tudományban 18-19. sz. (Hegel, Spencer, Darwin)
- 12) Válságfilozófiák (F. Nietzsche, Heidegger), Bécsi Kör és a pozitivista tudományfilozófia (K. Popper, K. Göddel)
- 13) A fizikai felfedezések hatása a társadalomtudományokra (19-20. sz.) (J. Maxwell, M. Planck, A. Einstein, Heisenberg)
- 14) Fenomenológia, paradigmaelmélet (Th. S. Kuhn), rendszertudomány (Poincaré), kibernetika (A. Turing), hálózat – és adattudomány társadalomtudományi értelmezése

Ajánlott olvasmányok:

- Turay – Nyíri -Bolberitz: A filozófia, Budapest, Szent István Társulat , 1992.
- Bevezetés a tudományfilozófiába (Szerk. Ropolyi László), 2013 Eötvös Loránd Tudományegyetem
- Turgonyi Zoltán: A filozófia alapjai, Budapest, Egyházfórum Alapítvány, 1993.
- William Bynum: A tudomány rövid története, Budapest, Kossuth Kiadó, 2016.
- Thomas S. Kuhn: A tudományos forradalmak szerkezete, Osiris Kiadó, 2000.
- Karl Popper: A tudományos kutatás logikája (Európa 1997)
- Bánó Miklós: Kérdések a tudomány határain, Budapest, Ecclesia, 2020.

II) Tudományetika

- NKE Etika Kódex Tudományetikai követelmények 7. §
<https://www.uni-nke.hu/egyetem/etikai-bizottsag>
- MTA Tudományetikai Kódex (MTA honlapja)
- MI használat szabályai NKE (Moodle)

2025.02.18.

1. sz. melléklet

Tudományelméleti tematika

	Téma
Dr. Ézsi Robin	Az ógörög természetfilozófusok szerepe a tudománytörténetben
dr. Silek Rita Sára	Platón és Arisztotelész ismeretelmélete
dr. Taglia-Lázár Devid	A középkori teológia és a skolasztika tudománytörténeti szerepe
Podonyi Katalin	A reneszánsz kozmológia és a művészet hatása a tudományos módszer kialakulására.
Szakonyi Dániel Zoltán	A késő reneszánsz empirizmus, panteizmus és racionalizmus (G. Bruno, G. Galilei, Harvey, Vesalius, F. Bacon)
Szamosi Enikő	Az új társadalomfilozófia hatása a tudományos módszer kialakulására (T. Morus, H. Grotius, Hobbes, Locke, Montesquieu, Voltaire)
Tahy Ágnes	A newtoni világkép, naturalizmus, materializmus, determinizmus (Newton, Rousseau, Descartes)
Berki Marianna	Kritikai ismeretelméletek (17-18. sz.), idealizmus (Descartes, D. Hume, B. Spinoza, I. Kant)
dr. Kamrás István	Enciklopédizmus és a szaktudományok kibontakozása, természetjog, politikai idealizmus, államfilozófiák (18.-19.sz)
Dr. Matuz János	A konzervativizmus (E. Burke) versus modernizmus a tudományban.
dr. Nagy Kristóf	A haladás és fejlődés gondolata a tudományban 18-19. sz. (Hegel, Spencer, Darwin)
Kovács Ágnes	Válságfilozófiák (F. Nietzsche, Heidegger), Bécsi Kör és a pozitivisták tudományfilozófia (K. Popper, K. Göddel)
Kovács Anna Dóra	A fizikai felfedezések hatása a társadalomtudományokra (19-20. sz.) (J. Maxwell, M. Planck, A. Einstein, Heisenberg)
Timár Bálint	Fenomenológia, paradigmaelmélet (Th. S. Kuhn), rendszertudomány (Poincaré), kibernetika (A. Turing), hálózat – és adattudomány